

L'estat soviètic és un imperi molt particular. En primer lloc, perquè no es reconeix com a tal imperi, perquè se suposa que no posseeix territoris exteriors sinó que tots són parts components: ¿com pot una Unió de Repúbliques ser un imperi? En segon lloc, perquè a pesar d'aquests principis és en veritat el continuador reconegut d'un imperi real i pròxim: l'imperi rus, les conquestes i fronteres del qual són tan sagrades i intocables per al poder soviètic com ho van ser per a la monarquia tsarista.

És ben evident que una situació així és perfectament contradictòria en els seus termes, com és evident que ha de ser font permanent de conflictes: el dret i els fets, en aquests casos, són difícilment conciliables, i les tensions que en deriven són males de resoldre. Un exemple: el dret d'autodeterminació ha estat reconegut en successives constitucions soviètiques... sempre a condició que ningú no en reclame l'exercici. Reclamar tal dret constitucional és automàticament definit com a activitat antisoviètica. Un altre exemple és la pressió constant del rus per desplaçar les altres llengües dels seus territoris propis, o la potència russificadora de l'exèrcit, o la presència dominant de dirigents russos en les jerarquies del partit a totes les repúbliques...

Ara bé, un imperi que sí que es reconeix com a tal, pot acceptar canvis profunds en el seu interior, i fins i tot la pròpia desaparició com a imperi: la independència dels territoris *exteriors* dependents. Un imperi que no es reconeix com a tal, que considera tots els seus territoris com a parts indiferenciades d'un sol estat, difícilment pot admetre que s'altere el *status quo*: tot canvi és una amenaça. Quan les fronteres exteriors són sagrades i tot territori (república, regió o el que siga) és territori *propi* de l'estat, qualsevol reivindicació nacional

interior és necessàriament perillosa, sobretot quan no és només lingüística o cultural, sinó que té un component territorial que afecta les fronteres interiors. Perquè el *propietari* del territori, de tots els territoris, és l'estat, no els pobles que els ocupen.

L'estat soviètic, per tant (és a dir, els seus òrgans centrals a Moscou, siga Stalin siga Gorbaxov i el Soviet Suprem), és qui té el poder últim de decidir les fronteres d'Armènia: l'estat, no els armenis. No és la població, la gent, el poble, la nació que ocupa un territori immemorialment, qui té *dret* a decidir què en faran, d'aquest territori seu. Simplement perquè, en definitiva, aquest territori *no és seu*, és propietat de l'estat, i de qui controla l'estat. I l'estat en farà el que li convindrà segons els seus interessos: si els seus interessos són no canviar res a fi de no «establir precedents perillosos», no canviarà res, i punt.

Ací, evidentment, no arriba ni la *perestroika* ni la *glasnost*. Ací no hi ha ni reestructuració ni transparència. En sorgir amb força una reivindicació nacional incòmoda per a l'estat, aquest actua segons les regles clàssiques: policia, exèrcit, toc de queda i opacitat informativa. No es pot permetre que passe res; per tant, cal fer que no passe res, o fer com si no passara res. I, seguint també una antiga tradició, carregar la culpa

a minories instigadores, agents provocadors, enemics de la societat (en aquest cas, enemics de la *perestroika*!), enganyadors dels treballadors honrats, etc. No ha canviat res.

En tractar-se de territoris i fronteres, ja no compta la reforma democràtica, la voluntat de les poblacions, ni el dret ni la història ni les nacions i els pobles. Compta només la propietat exercida de fet. Només l'estat és l'amo (allà i ací), és un amo implacable. □

Les fronteres d'Armènia